

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

Курсова робота

на тему:

«Фузія в англійській та українській мовах»

Студентки групи Па09-20
факультету германської філології
денної форми навчання
спеціальності 035 Філологія
Осіпова Вероніка Віталіївна

Науковий керівник:
професор
Стеріополо Олена Іванівна

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ФУЗІЯ ЯК ТЕНДЕНЦІЯ ПОБУДОВИ СЛОВА В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ.....	5
1.1. Фузія як тип морфологічної організації слова в англійській мові.....	5
1.2. Фузійні риси в системі відмінювання української мови.....	9
Висновки до Розділу I.....	11
РОЗДІЛ II. СЛОВОТВІР ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВИ	13
2.1. Визначення та особливості словотвору	13
2.2. Розвиток словотвірної системи.....	16
2.3. Структура морфологічної одиниці	19
Висновки до Розділу II.....	23
ВИСНОВКИ.....	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	26
РЕЗЮМЕ	29
RESUME.....	30

ВСТУП

Актуальність дослідження. Словотвір є одним з найважливіших і найпродуктивніших способів поповнення словникового запасу мови, який реалізується за принципом зміни морфологічного складу вже існуючої лексичної основи або шляхом переходу основи в іншу парадигму словозміни.

Як правило, такі зміни мають на увазі наявність у мові особливих словотвірних моделей, за аналогією з якими створюються нові слова. Інакше висловлюючись, словотвірна модель – це більш менш регулярно відтворювальна у певній мові схема утворення слова з певних морфем з певними принципами їхнього прямування і з'єднання, з певною акцентною характеристикою, що служить позначення поняття певного лексико-граматичного класу. Крім того, терміном «словотвір» у сучасному мовознавстві позначаються й інші поняття, а саме будова готових, похідних слів, що утворюють певну систему, їх взаємини з іншими мовами на тому чи іншому етапі його розвитку

У світі існує безліч мов, кожна з яких має свої особливості та унікальні риси. Однією з таких рис є фузія, тобто спрощення чи об'єднання мовних одиниць за допомогою звукових змін. Феномен фузії привертає значну увагу в галузі лінгвістики, зокрема, щодо того, як мови позичають та адаптують лінгвістичні елементи одна від одної. Процес фузії передбачає інтеграцію елементів однієї мови в іншу, що може призводити до виникнення нових лінгвістичних структур та явищ. Українська мова не є винятком, оскільки вона також активно взаємодіє з іншими мовами, зокрема з англійською.

Фузія відіграє важливу роль у формуванні мовної системи та впливає на спосіб вимови, написання та розуміння слів. Вона може бути присутня як у граматиці, так і у словотворенні мови. Наприклад, українська мова має фузійні риси в системі відмінювання, коли одна морфема може вказувати на рід, число та відмінок, що зберігається у вимові та письмі. Проблеми мовного розвитку та зміни у її словниковому складі здавна привертають увагу мовознавців, як

вітчизняних, так і іноземних. Видатні та цінні роботи можна знайти у працях багатьох фахівців. Наприклад: В. Аракіна, Л.Верби, І. Гальперина, Ю. Жлуктенко, Ч. Барбера, Н. Раєвської, Л. Павленко, Г. Ісаєва, Н. Михальчук, Б. Ільїша та інших.

Об'єктом дослідження є явище фузії в мові.

Предметом дослідження є порівняльний аналіз фузійних рис англійської та української мов.

Метою цієї роботи є дослідження феномену фузії в англійській та українській мовах та визначення особливостей цього явища в кожній мові. Для досягнення цієї мети будуть проаналізовані лінгвістичні елементи, що використовуються в обох мовах, а також з'ясовано, як вони взаємодіють та які нові структури вони можуть створити.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

- надати визначення та особливості словотвору;
- дослідити розвиток словотвірної системи;
- описати структуру морфологічної одиниці;
- проаналізувати фузію як тип морфологічної організації слова в англійській мові;
- окреслити фузійні риси в системі відмінювання української мови.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути корисними для лінгвістів, перекладачів та культурологів, які цікавляться міжмовними взаємодіями та процесами адаптації лінгвістичних елементів. Також вони можуть мати важливі наслідки для розвитку міжнародних комунікацій та культурного обміну.

Структура дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 30 сторінок.

РОЗДІЛ І. ФУЗІЯ ЯК ТЕНДЕНЦІЯ ПОБУДОВИ СЛОВА В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

1.1. Фузія як тип морфологічної організації слова в англійській мові

Фузія (від лат. *fusio* – сплавлення) та аглютинація (лат. *agglutinatio* – приклеювання, зрощення). У фузійному слові межі між морфемами невизначені, вони як би сплавилися: іноді вони проходять усередині звуку, (наприклад, у слові *стригти* в звуці *г* злилися останній звук кореня *стригу* і перший приголосний до інфінітивного показника *-ти*), іноді деякі частини морфем взагалі не проглядаються (прийняти, взяти).

Для фузійного слова характерно те, що службові морфемні одиниці одночасно виражають кілька граматичних значень (наприклад, у слові *стіна* флексія *-а* має три значення: жіночий рід, називний відмінок, однина). Фузія поширена в індоєвропейських та семітських мовах. Серед фузійних мов є як синтетичні (давньогрецька, латина, слов'янська, німецька), так і аналітичні (англійська, французька та ін.) (Акмалдінова, 2016).

Однак неоднозначне розуміння сутності цього лінгвістичного явища, розмитість критеріїв його визначення (віднесення його або до приватного виду словоскладання, або аббревіації) призвели до великої кількості існуючих термінів, що позначають даний клас лексичних одиниць: слова-портмоне (*portmanteau words*), слова-амальгами (*amalgam word/form*), слова-гібриди (*hybrids*), бленди (*blends*), слова зрощення (*coalesced words*), слова-зливки (*fusions*), слова-телескопи (*telescope words*), слова-композиції (*composit words*).

В англійській мові створення слів-злитків було продуктивним способом словотвору у всі періоди його історичного розвитку. Прагнення до стислості та виразності, а також особлива пристрасність англійців до мовної винахідливості призвели до появи слів, які Льюїс Керролл (сам автор утворень *chortle ma slithy*) називав «словами-портмоне» (Brown, Cohen, 2011).

У таких словах «міститься» два (або більше) значення. Серед ранніх телескопних утворень, зареєстрованих Оксфордським словником англійської, слід назвати:

-blatterature – «низкопробна література»;

-foolosophy) – «обмежена людина, що претендує бути мудрою»;

-universalphabet – «універсальна система письма»;

-scraze – «сильно дряпати»;

-boldacious – «відчайдушний і відважний, що любить ризик і небезпеку».

При цьому слід зазначити, що в останні десятиліття спостерігається стійка тенденція до значного збільшення одиниць даного типу серед англійських неологізмів (Акмалдінова, 2016).

У англійській мові можна знайти приклади фузії в різних контекстах, таких як:

- Музика: у музиці фузія може відбуватися через поєднання різних жанрів або стилів, наприклад, *jazz fusion* (джаз-фьюжн), *funk rock fusion* (фанк-рок-фьюжн), *hip hop jazz fusion* (хіп-хоп-джаз-фьюжн) та інші.
- Кулінарія: фузійна кухня – це поєднання різних кухонь або стилів готування, наприклад, *asian fusion cuisine* (азійська фузійна кухня), *mexican fusion cuisine* (мексиканська фузійна кухня), *fusion sushi* (фузійне суші) та інші.
- Мода: фузійний стиль може відобразитися в одязі та аксесуарах, наприклад, сполучення різних стилів одягу, взуття та інших елементів моди, наприклад, *streetwear fusion* (стрітвір-фьюжн), *boho-chic fusion* (бохо-шик-фьюжн) та інші.
- Технології: у технологіях фузія може відбуватися через поєднання різних технологій або систем, наприклад, *hybrid cars* (гібридні автомобілі), *fusion power* (ядерний синтез як джерело енергії) та інші.

Слова-злиття створюються для вербалізації нових складних, багатовимірних концептів, для позначення тварин і рослинних гібридів, нових артефактів та торгових марок:

-stagflation – *період економічного застою при одночасній інфляції*;

-beefalo – *«суміш бика і буйвола»*;

-potato – *«гібрид картоплі та томату»*;

-breathalyser – *«прилад, що вимірює вміст алкогольної пари з дихання водія»*;

-callanetics – *«авторська система фізичних вправ, розроблена Каллан Пінкні»*

Подібний вид словотвору є невичерпним джерелом для створення мовних каламбурів. Автори «слів-портмоне» переконані, що слухачі/читачі правильно «розгадають» і гідно оцінять лінгвістичну «примху»:

-millionerror – *«небажана дитина в сім'ї мільйонерів»*;

-frankenfood – *«генетично модифіковані продукти харчування»*.

Унікальність описуваного явища у тому, що процес інтеграції перестав бути випадковим чи стихійним, а регулюється певними особливостями які у компонентах. Вихідні компоненти слів-злиттів повинні підходити один одному за декількома параметрами – фонологічним, семантичним, граматичним – і мати при цьому високий лінгвокреативний потенціал (Brown, Cohen, 2011).

Деякі телескопні одиниці можуть містити елементи іншомовного походження:

-coffnoscenti;

-priviligentsia;

-fraingalise – *«розмовна французька мова, в якій використовується багато англійських слів»*.

Слова-злиття можуть належати до різних лексико-граматичних категорій: іменникам (*zootoque* – *«невеликий зоопарк з екзотичними і рідкісними видами тварин»*), дієсловом (*medevac* – *«евакуювати*

постраждалих у довколишній госпіталь»), прикметникам (*tizzy* – «про звук»)). При цьому найбільша продуктивність одиниць даного типу проявляється серед іменників.

Традиційно аналіз структури лексичних злиттів ґрунтувався на обліку комбінаторних особливостей їхнього морфологічного складу. Джон Алджео, наприклад, (Brown, Cohen, 2011) виділяє такі групи слів-злиттів:

1) одиниці з повним або частковим збігом окремих елементів вихідних компонентів та їх накладенням: *strimmer*; *slanguage*;

2) одиниці з ініціальним або фінальним усіченням структури одного з вихідних компонентів за збереження повної структури іншого вихідного компонента:

-fanzip – «журнал для шанувальників акторів та співаків чи спортивних уболівальників»;

-paratroops – «повітряно-десантні війська»;

3) одиниці з ініціальним та/або фінальним усіченням структури двох вихідних компонентів:

-transputer;

-singlish – «спрощений варіант англійської мови, якою розмовляють жителі Сінгапуру» < *Singapore* + *English* >;

4) одиниці із збігом та накладенням окремих елементів вихідних компонентів та усіченням: *numeracy*. Класифікація Джона Алджео заснована на врахуванні особливостей змін, що відбуваються зі структурою вихідних компонентів лексичних злиттів, і дозволяє виділити 16 базових структурних типів.

Таким чином, відзначимо, що лексичні злиття є яскравими, неординарними за своєю формою та семантикою одиницями. Значне збільшення кількості слів-злитків на сторінках англомовної преси за останні кілька років дозволяє розглядати феномен їх створення як вияв вражаючої гнучкості та рухливості мови у зображенні надзвичайно складного образу сучасного світу.

1.2. Фузійні риси в системі відмінювання української мови

Фузійні риси є одним з характерних рис системи відмінювання української мови. Вони передбачають, що одне слово може мати декілька закінчень, які вказують на його роль в реченні, а також на категорії, такі як число, відмінок, рід та інші.

Також варто зазначити, що фузійні риси української мови зумовлені її історією та впливом інших мов. Наприклад, українська мова має багато спільних рис з іншими слов'янськими мовами, такими як польська, але також має свої особливості.

Українська мова має шість відмінків: називний, родовий, давальний, знахідний, орудний та місцевий. Крім того, у деяких випадках вживається орудно-місцевий відмінок, який відображає як дію, так і місце, де вона відбувається. Наприклад: «*Він читає книжку вдень*» (орудно-місцевий відмінок) та «*Він читає книжку вдень у парку*» (орудний та місцевий відмінки) (Lieber, 2005).

Також фузійна мова має багато форм дієслова, які відображають час, спосіб та дію. Українська мова має три граматичні часи: теперішній, минулий та майбутній, три способи: дійсний, умовний та наказовий, а також доконаний та недоконаний вид.

Українська мова також має деякі відмінності від інших слов'янських мов, зокрема у використанні займенників та відмінюванні прізвищ. Наприклад, українська мова має окремі закінчення для займенників у давальному відмінку («їм», «їй»).

Основна фузійна риса української мови полягає у тому, що одне слово може мати одночасно кілька закінчень, які вказують на різні категорії. Наприклад, слово «дівчина» може мати закінчення «-а» (жіночий рід однини називний відмінок), «-и» (жіночий рід множини називний відмінок) та «-і» (жіночий рід множини давальний відмінок) (Акмалдінова, 2016).

Інші фузійні риси української мови включають:

– Невідокремлювані форми роду: українська мова не має окремих закінчень для чоловічого та жіночого роду в багатьох формах. Наприклад, займенник «він» (чоловічий рід) та «вона» (жіночий рід) мають однакові форми у давальному відмінку: «йому/їй».

У невідокремлюваних формах роду українська мова має такі фузійні риси:

1) Відсутність статевих закінчень у прикметниках та займенниках. Наприклад, слово «*близький*» може вживатись як для чоловіків, так і для жінок.

2) Використання залежної форми прикметників, що відповідає за значенням роду тому слову, до якого вони відносяться. Наприклад, у реченні «*Мені подобається мій новий комп'ютер*» прикметник «*новий*» вживається в залежній формі, що вказує на те, що комп'ютер є чоловічого роду.

3) Відмінювання іменників за родами. Наприклад, слово «*дім*» є чоловічого роду, тому має форму «*дім*» (номінатив однини), «*дому*» (родовий однини), «*дому*» (давальний однини), «*дім*» (знахідний однини), «*домом*» (орудний однини), «*домі*» (місцевий однини), «*доми*» (номінатив множини), «*дім*» (родовий множини), «*домам*» (давальний множини), «*доми*» (знахідний множини), «*домами*» (орудний множини) та «*домах*» (місцевий множини).

– Змінні закінчення для чисел: українська мова має різні закінчення для однини та множини.

Наприклад: номінатив однини – закінчення не має: *один стіл; один місяць*.

– Різні закінчення для відмінків: українська мова має різні закінчення для кожного відмінка. Наприклад, слово «*сад*» має закінчення «-у» у знаходженні в орудному відмінку («*в саду*»), але закінчення «-і» у давальному відмінку («*в саді*»).

Родовий однини – закінчення «-а», «-я»: «*стіл*» – *стола*, «*місяць*» – *місяця*. Давальний однини – закінчення «-ові», «-єві»: «*стіл*» – *столу* «*місяць*» – *місяцеві*. Знахідний однини – закінчення «-а», «-я»: «*стіл*» – *стіл*, «*місяць*» – *місяць*. Орудний однини – закінчення «-ом», «-ем»: «*стіл*» – *столом*, «*місяць*»

- *місяцем*. Місцевий однини – закінчення «-і», «-ї»: «*стіл*» - *столі*; «*місяць*» - *місяці* і тд.

- Флексія: українська мова може змінювати не тільки закінчення, але й корінь слова для вираження різних категорій.

Наприклад, дієслово «*читати*» має форми «*читаю*», «*читаєш*», «*читає*», «*читаємо*», «*читаєте*», «*читають*», де змінюється не тільки закінчення, але і корінь слова (Lieber, 2005).

Фузійні риси української мови забезпечують багату та точну систему відмінювання, що дозволяє виражати різні відношення між словами та докладно описувати дії та стани в мовленні. Однак, ця система також може бути складною для непрофесійних мовців та іноземців, які навчаються української мови.

Окрім того, фузійні риси можна помітити і у вживанні прийменників, де залежно від семантичних відношень між словами в реченні можна вибрати різні прийменники. Наприклад: «*біжу до дому*» (давальний відмінок прийменника «до») та «*біжу під дощем*» (родовий відмінок прийменника «під»).

Отже, фузійні риси є складною, але дуже важливою частиною української мови. Вони дозволяють мовцям точно висловлювати свої думки та ідеї, а також надають багато семантичної інформації про слова та їх відношення у реченні (Акмалдінова, 2016). Українська мова є фузійною мовою, що означає, що в ній існують слова, у яких граматичні значення виражаються за допомогою морфем, які не завжди можна відрізнити від основи слова.

Висновки до Розділу I

Фузія є однією з основних тенденцій у побудові слів як в англійській, так і в українській мові. Цей процес полягає у злитті двох або більше лексичних одиниць, що призводить до створення нового слова зі зміненим значенням та

граматичними характеристиками. У випадку з англійською мовою, фузія часто використовується для скорочення довгих висловів та виготовлення нових слів з більш точним значенням. Українська мова також використовує фузію, але менш активно.

Фузія створює можливості для розширення лексичного складу мови та вираження нових понять. Водночас, цей процес може призводити до складнощів у розумінні нових слів та погіршення якості мовлення, особливо у випадку неправильного вживання та розуміння слів. Отже, вивчення фузії є важливим для розвитку мовної компетенції та підвищення якості мовлення.

РОЗДІЛ II. СЛОВОТВІР ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВИ

2.1. Визначення та особливості словотвору

Словотвір – це процес створення нових слів в мові, за допомогою різних лексико-граматичних засобів. Цей процес відбувається за допомогою двох основних методів: аналітичного та синтетичного. Аналітичний метод полягає в тому, що нове слово формується шляхом поєднання двох чи більше існуючих слів. Наприклад, слово «книжкова полиця» складається зі слів «книжковий» та «полиця», об'єднаних за допомогою прийменника. Синтетичний метод передбачає створення нових слів шляхом додавання префіксів, суфіксів або закінчень до основи слова. Наприклад, слово «непроглядний» утворено за допомогою додавання префікса «не-» до слова «проглядний» (Білоусенко, Іншакова, 2010).

В англійській мові, як і в будь-якій іншій мові, є свої особливості словотвору. Ось деякі з них:

- Афіксація.

Афікси – це префікси та суфікси – це основні засоби створення нових слів в англійській мові. Наприклад, додавання суфіксу «-ness» до прикметника утворює іменник, що позначає стан або властивість, наприклад: *happy* – *happiness*, *dark* – *darkness*.

Конверсія. Конверсія – це процес, за яким слово може змінювати свою частину мови без зміни форми. Наприклад, слово «*phone*» може використовуватись як іменник «*telephone*» і дієслово «*to phone*».

- Складання слів.

Слова можуть складатися зі складових частин, наприклад, «*bookcase*» (книжкова шафа) складається зі слів «*book*» і «*case*». Це зручний спосіб створення нових слів.

- Абревіації.

Абревіації – це скорочені форми слів або виразів, які зазвичай складаються з перших літер слів. Наприклад, «NASA» (*National Aeronautics and Space Administration*) – це скорочення великої назви агентства.

Українська мова має багату історію словотвору та відрізняється від інших мов своїми особливостями (Crystal, 1997). Основні особливості словотвору в українській мові наступні:

- Суфіксальна будова.

Українська мова має багату систему суфіксів, які додаються до кореня слова та відповідають за зміну його значення. Наприклад, суфікс -ість утворює іменники від прикметників (*красивість, величезність*), а суфікс -уват- утворює дієслова від іменників (*вчення, вчуватися*).

- Префіксальна будова.

Префікси української мови використовуються для утворення нових слів або зміни значення вже існуючих. Наприклад, префікс не- часто використовується для утворення протилежних слів (*вірний – невірний, можливий – неможливий*).

- Складання слів.

Українська мова використовує складання слів для утворення нових слів. Наприклад, слово «землетрус» утворене від двох слів «земля» та «трус», а слово «самоврядування» – від слів «само» та «врядування».

- Гендерна відмінність.

Українська мова має гендерну відмінність, тобто іменники можуть мати різний рід (чоловічий, жіночий, середній). Це впливає на словотвір, оскільки деякі суфікси можуть змінюватися залежно від роду іменника.

- Розширення лексики.

Українська мова постійно розширює свій лексичний запас за рахунок власного словотвору та позичанням слів з інших мов. Це особливо актуально у наш час, коли українська мова постійно взаємодіє з мовами інших країн у світі.

- Наголос.

Українська мова має особливості наголосу, що впливає на словотвір. Наприклад, якщо додати суфікс *-ість* до слова з наголосом на другому складі, то наголос переміститься на третій склад (*краса – красивість*).

– Фонетичні зміни.

Українська мова має велику кількість фонетичних змін, які можуть відбуватися під час словотвору. Наприклад, звук «о» може змінюватися на «е» або «і» у залежності від контексту (*лопата – лопатка, город – горіх*) (Білоусенко, Іншакова, 2010).

Загалом, словотвір української мови має свої особливості, які дозволяють розширювати лексичний запас та точніше виражати думки та почуття.

Префіксація – додавання префікса до кореня слова для утворення нового слова з новим значенням. Приклади: *безпека (корінь – пека) -> небезпека, красивий (корінь – краса) -> некрасивий, дорога (корінь – доріг) -> піддорожній*.

Суфіксація – додавання суфікса до кореня слова для утворення нового слова з новим значенням. Приклади: *літо (корінь – літ) -> літній, робота (корінь – робот) -> робітник, краса (корінь – крас) -> красаота*.

Композиція – злиття двох або більше слів для утворення нового слова. Приклади: *автобус (авто + бус), відеокліп (відео + кліп), книжковий магазин (книжковий + магазин)*.

Абревіація – скорочення слова за допомогою його перших літер. Приклади: *НАТО (Північноатлантичний договір), НАСА (Національне аерокосмічне агентство), ООН (Організація Об'єднаних Націй)*.

Калька – запозичення іншомовного слова та заміна його еквівалентом в українській мові. Приклади: *комп'ютер (від англ. computer), ресторан (від фр. restaurant), експеримент (від лат. experimentum)* (Crystal, 1997).

2.2. Розвиток словотвірної системи

Словотвір є одним з найважливіших аспектів мови, оскільки він дозволяє розширювати лексичний запас та висловлювати нові ідеї та концепції. Нові слова можуть виникати на основі потреби у нових поняттях та явищах, які з'являються в суспільстві. Наприклад, з появою нових технологій з'являються нові терміни, які описують ці технології та процеси, пов'язані з ними (Crystal, 1997).

Феномен словотвору прийнято розглядати з двох позицій: синхронії та діяхронії. При першому підході словотвір вивчається в синхронному зрізі мови, де головним чином у фокусі виявляються зв'язки та стосунки між словами. Діахронічний аналіз словотвору дозволяє поглянути на історичні процеси, які супроводжували це явище протягом усього часу становлення слів (Павлюк, 2002).

Словотвірна система англійської мови пройшла складний шлях розвитку протягом багатьох століть. На початку свого розвитку англійська мова була мовою зі значним впливом германських мов, і словотвірна система мала складний і детермінований характер.

У середні віки та пізніше, англійська мова взяла на себе багато запозичень з латинської та грецької мов, що призвело до значного розширення словникового запасу та сприяло подальшому розвитку словотвірної системи. У XVII-XVIII століттях, англійська мова стала дедалі більше відходити від германських коренів, а приймати запозичення з різних європейських мов, особливо з французької мови. Це привело до збагачення лексичного складу та сприяло розвитку нових типів словотворення, наприклад, префіксальних та суфіксальних похідних.

У XX столітті, під впливом швидкого розвитку технологій, науки та техніки, англійська мова почала включати в свій словниковий запас значну кількість нових термінів, що призвело до розвитку таких типів словотворення як аббревіації, складання слів, порівняння та інші (Білоусенко, Іншакова, 2010).

Сучасна англійська мова має дуже складну та різноманітну словотвірну систему. У мові існує багато типів похідних слів, таких як префіксальні, суфіксальні, інфіксальні, абрєвіації, складання слів, порівняння та інші.

Афіксація є одним з найбільш продуктивних способів словотвору в сучасній англійській мові, поступаючись незначною мірою процесу складання. Під афіксацією розуміється приєднання префіксів та суфіксів до кореня або основи слова. Освіта нових лексичних одиниць нерозривно пов'язані з певними семантичними перетвореннями вихідних слів (Квасилевич, 2003).

Основною проблемою афіксального способу словотвору вважається проблема походження афіксальних морфем. Виникнення цієї проблеми зумовлено значною кількістю запозичених слів в англійській мові, що ускладнює встановлення чіткого розмежування дериваційного статусу морфеми.

Спосіб словотворення, який відображає складні інтеграційні процеси, виступає спосіб складнопохідного словотвору, в який одночасно входить афіксація і складання кореневих морфем. У результаті складнопохідне слово є цілісним, структурно злитим, з об'єднаною в морфологічне ціле синтагмою визначального/визначуваного (Клименко, 2008).

Споріднені за походженням мови можуть мати схожі способи поповнення словника і схожі за змістом назви. Прикладом може бути англійська, де є чимало подібних методів словотвори. Одним із найбільш продуктивних та поширених способів словотвору є афіксація. При афіксації нове слово створюється шляхом додавання афікса до кореня чи основи.

Попри те, що поповнення суфікса в російській мові здається дуже легкою справою, насправді найчастіше помилки в словах ми робимо саме при написанні суфіксів. Крім того, існує велика кількість правил написання афіксів, з яких багато винятків. Важливо зберігати баланс між створенням нових слів та збереженням зрозумілості та логічності в мові. Крім того, словотвір відіграє важливу роль у вивченні мови та її еволюції, оскільки нові

слова можуть свідчити про зміни в суспільстві, культурі та технологіях (Павлюк, 2002).

Українська мова також має багату історію словотвору, яка починається зі стародавніх часів. Стародавні слов'яни створювали нові слова за допомогою префіксів та суфіксів, а також за допомогою складання двох і більше слів. Згодом, українська мова багато позичала слова з інших мов, особливо з латини та грецької. У давнину, українська мова була мовою зі складною інтонаційно-акцентуальною системою, що дуже сильно вплинуло на її словотвірний розвиток.

У XVII-XVIII століттях, українська мова переживала етап відродження та становлення як літературна мова. З цього періоду датуються поява нових словотвірних засобів, таких як суфіксальні та префіксальні похідні, які мали на меті розширення лексичного складу мови.

У XIX столітті, українська мова стала дедалі більше відходити від московського діалекту та набирати самобутніх рис. Це призвело до появи багатьох нових словотвірних засобів, таких як складання слів, порівняння, перенесення значення та інші. У XX столітті, українська мова зазнала значних змін, які сприяли розвитку словотвірної системи (Білоусенко, Іншакова, 2010).

Сучасна українська мова має дуже багату та різноманітну словотвірну систему. У мові існує багато типів похідних слів, таких як префіксальні, суфіксальні, інфіксальні, складання слів, порівняння та інші. Крім того, українська мова має значний запас запозичень з інших мов, зокрема з російської, польської, англійської та інших мов. Запозичення в українській мові часто використовуються як джерело створення нових слів (Lieber, 2005).

Крім того, у сучасній українській мові спостерігається активне використання словотворчих засобів, які відображають сучасні тенденції у розвитку мови. Наприклад, в останні роки стало популярним складання слів за допомогою аббревіатур та скорочень, а також використання префіксів для створення нових слів.

Таким чином, словотвірна система української мови пройшла довгий шлях розвитку, від давніх часів до сучасності. За цей час українська мова збагатилась різноманітними словотвірними засобами та новими словами, що відображають її самобутність та багату історію.

Сьогодні словотвір є активним процесом української мови, оскільки вона постійно розвивається та адаптується до нових реалій. Наприклад, з поширенням комп'ютерних технологій українська мова отримала багато нових термінів, які описують ці технології та процеси, пов'язані з ними (Клименко, 2008). У той же час, українська мова стикається з викликами, пов'язаними зі збереженням національної ідентичності та запобіганням інтерференції з іншими мовами (Lieber, 2005).

Отже, словотвір є важливим аспектом розвитку мови, який дозволяє розширювати лексичний запас та висловлювати нові ідеї та концепції. Процес створення нових слів може бути складним, оскільки він повинен зберігати логічність та зрозумілість мови.

2.3. Структура морфологічної одиниці

Структура морфологічної одиниці включає морфеми, які є найменшими значущими одиницями мови. Морфеми можуть бути кореневими (несуть основне значення слова) та службовими (відповідають за граматичне значення слова). Морфологічна одиниця – це найменша значуща одиниця мови, яка має свою власну граматичну форму.

Морфонологічна структура слів в англійській мові в основному базується на зміні закінчень та використанні префіксів та суфіксів. У загальному випадку, слова в англійській мові складаються з кореня та закінчення. Наприклад, слово «play» має корінь «play-» та закінчення «-s» у формі множини, що утворює слово «plays». Також, префікси та суфікси можуть використовуватися для створення нових слів, або зміни значення слова. Наприклад, префікс «un-» відповідає за заперечення або зворотність, тому слово «happy» може бути змінене на «unhappy», що означає

«нещасливий». Також, суфікс «-ness» може використовуватися для утворення іменників з прикметників, наприклад «*happy*» стає «*happiness*», що означає «щастя» (Клименко, 2008).

У морфологічній структурі англійських слів можна виділити наступні складові:

- Корінь (root) – це основна частина слова, яка містить його основне значення та є відправною точкою для додавання інших морфем. Наприклад, у слові «*bookshelf*» корінь – «*book*».
- Префікс (prefix) – це морфема, яка додається до початку кореня і змінює значення слова. Наприклад, у слові «*unhappy*» префікс – «*un-*» означає заперечення.
- Суфікс (suffix) – це морфема, яка додається до кінця кореня і змінює форму та/або значення слова. Наприклад, у слові «*happiness*» суфікс – «-ness» перетворює прикметник «*happy*» на іменник.
- Інфікс (infix) – це морфема, яка вставляється усередину кореня та змінює значення слова. Наприклад, у дієслові «*to sing*» інфікс – «*-i-*» вставляється між «*s*» та «*ng*» у формі минулого часу «*sang*».
- Основа (stem) – це складна морфемна одиниця, яка складається з кореня та всіх суфіксів та/або префіксів, що до нього додаються. Наприклад, у слові «*unhappiness*» основа – «*happy*» (Акмалдінова, 2016).

Ці елементи можуть комбінуватися у складні морфологічні форми, наприклад, у складних прикметниках («*well-known*»), складних іменниках («*toothbrush*»), або у формах слова, що відображають різні часи та особи («*walked*», «*walking*», «*walks*»).

У деяких випадках, слова можуть мати більш складну морфонологічну структуру, наприклад, слово «*unhappiness*» складається з префікса «*un-*», кореня «*happy*», суфікса «-ness» та додаткового суфікса «-ness», що вказує на заперечення.

Отже, структура морфологічної одиниці в англійській мові базується на зміні закінчень, використанні префіксів та суфіксів для формування нових слів та зміни значення слів.

Структура морфологічної одиниці в українській мові складається з двох основних складових: кореня та закінчення. До складу морфологічної одиниці в українській мові може входити кілька морфем, тобто найменших значущих частин слів. Наприклад, у слові «надзвичайний» можна виділити такі морфеми: «над-» (прийменник), «звичайн-» (корінь слова) та «-ий» (суфікс прикметника). Крім того, в українській мові часто використовуються похідні слова, які утворюються за допомогою префіксів та суфіксів. Наприклад, від слова «любов» можна утворити слово «полюбовний» за допомогою префікса «по-» та суфікса «-ний».

Також важливим аспектом структури морфологічної одиниці є її граматична категорія, яка визначається за допомогою флексії. Українська мова має такі граматичні категорії, як рід, число, відмінок, час, особу, ступінь порівняння та інші (Акмалдінова, 2016).

Узагалі, структура морфологічної одиниці в українській мові є досить складною та має багато нюансів. Вивчення цих особливостей допоможе краще зрозуміти механізми утворення та використання слів у мовленні та коректно використовувати мову в письмовій та усній формах спілкування.

Морфеми можуть бути односкладовими (монемами) або багатоскладовими (поліморфемні слова). Крім того, морфеми можуть бути префіксальними (перед коренем), суфіксальними (після кореня) та інфіксальними (вставними). Наприклад, у слові «написати» є корінь «пис», який має основне значення «писати». До кореня додається префікс «на-», який вказує на напрямок дії. Також до кореня додається суфікс «-ати», який утворює дієслово від інфінітива. У цьому слові маємо три морфеми: «на-», «пис» та «-ати». Крім того, морфонологічна структура слова може бути префіксально-суфіксальною, коли до кореня додається і префікс, і суфікс. Наприклад, у слові «переписувати» маємо корінь «пис», префікс «пере-», який вказує на

повторення дії, та суфікс «-увати», який утворює дієслово від інфінітива (Акмалдінова, 2016).

Також морфеми можуть бути інтонаційними, коли вони не можуть бути виділені фізично, але вони мають важливу роль у формуванні мелодії мови. Наприклад, у слові «гаразд» маємо дві морфеми, але друга морфема «зд» є інтонаційною та не може бути виділена фізично.

Важливою рисою української мови є також наявність флексії, тобто зміни форми слова залежно від граматичної категорії, такої як рід, число, відмінок тощо. Наприклад, у слові «дім» форми залежно від роду та числа будуть такими: «дім» (однина, чоловічий рід), «дому» (однина, середній рід), «доми» (множина, чоловічий рід), «домів» (множина, середній рід) (Brown, Cohen, 2011).

Крім того, українська мова має багато слів, які містять діакритичні знаки, такі як апостроф, м'який знак та інші, які вказують на наявність певного звуку чи його відсутність. Наприклад, у слові «п'ятдесят» апостроф вказує на розділення звуку «п» та «я», а в слові «щастя» м'який знак показує на м'який звук «с».

Загалом структура морфологічної одиниці в українській мові є складною та має багато особливостей, які варто вивчати для розуміння її механізмів та правильного використання у мовленні.

Висновки до Розділу II

Словотвір – це важливий засіб розвитку мови, який дозволяє створювати нові слова, які відображають мінливий світ. За допомогою словотвору ми можемо висловлювати нові ідеї та концепції, що стає особливо важливим в епоху швидкої технологічної та соціальної зміни.

Українська мова відрізняється великою кількістю способів словотворення, зокрема префіксальним, суфіксальним та афіксальним, що дозволяє збільшувати словниковий запас та точніше виражати свої думки та ідеї. Англійська мова також має велику кількість способів словотворення, зокрема префіксальний, суфіксальний та конверсійний. Особливою рисою англійської мови є можливість створювати нові слова за допомогою складання існуючих слів та скорочень.

Загалом, словотвір є важливим компонентом мови, який дозволяє розвиватися та пристосовуватися до мінливого світу. Розуміння способів словотворення допомагає збагачувати словниковий запас та використовувати мову більш ефективно та точно.

ВИСНОВКИ

1. Морфологічний словотвір – це утворення нових лексичних одиниць за допомогою різних комбінацій вже існуючих знаків. Морфологічний словотвір включає у себе афіксацію, скорочення, словоскладання та конверсію. Також морфологічний словотвір виділяється поміж семантичного (утворення слів за допомогою зміни їх значення) та синтаксичного (утворення слів за допомогою стійких словосполучень) словотворів. Дослідження морфологічного словотвору відбувається завдяки визначенню послідовної зміни англійської мови протягом усього періоду її існування. Під цим мається на увазі розвиток граматики, лексики та словотвору мови у різні історичні періоди її розвитку

2. Фузія або злиття є типом морфологічної організації слів в англійській мові. Вона включає у себе поєднання двох або більше коренів слів, щоб сформувати нове слово з відмінним значенням. Процес фузії зазвичай включає злиття звуків, а також злиття значень коренів слів.

3. Для слова у флективних (фузійних) мовах характерні:

1) високий ступінь семантичної та формальної злитості структурних компонентів слова (граматична багатозначність афіксів; асимілятивна взаємодія афіксів);

2) бінарність і різка асиметрія семантичної структури слова: основа слова виступає як носій «речових», більш конкретних, а також постійних для цього слова лексико-граматичних значень, тоді як закінчення виражають переважно синтаксичні та інші значення, що змінюються.

Фузія є досить поширеним типом утворення слів в англійській мові, і нові фузії постійно створюються в процесі її розвитку. Цей тип морфологічної організації слова дозволяє створювати нові слова, які відображають змінюючіся потреби та інтереси англомовної спільноти.

4. Фузійні риси є важливою частиною української мови та дозволяють мовцям точно та багатоаспектно висловлювати свої думки та ідеї. Однак, вони

можуть становити складність для навчання та зрозуміння мови, тому важливо мати належне знайомство з цими рисами при вивченні української мови.

Загалом, фузія може відрізнитися в українській та англійській мовах у наступних аспектах:

– Кількість фонем, що зливаються. Українська мова має менше фонем, ніж англійська, тому фузія в українській мові більш поширена, ніж в англійській мові.

– Причина фузії. Українська мова має більше фонетичних та морфологічних правил для фузії слів та звуків, ніж англійська мова. Українська мова часто використовує фузію для утворення нових слів та форм слів, тоді як англійська мова частіше використовує фузію для зручності вимови.

– Тип фузії. В українській мові фузія може відбуватися як внутрішньослов'янська фузія, коли звуки зливаються всередині слова, так і зовнішньослов'янська фузія, коли звуки зливаються між словами. У англійській мові фузія зазвичай відбувається всередині слова.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акмалдінова, О. (2016). *Практична граMATика англійської мови: навч. посібник* О.М. 5-е вид., стер. К.: НАУ.
2. Бортун, К., Важеніна, О. (2019). *Сучасна українська мова: морфеміка. словотвір: матеріали для самостійної роботи студентів. Практикум*. Вінниця. Донецький національний університет імені Василя Стуса.
3. Білоусенко, П., Іншакова, О., Качайло, К., Меркулова, О., Стовбур, Л. (2010). *Нариси з історії українського словотворення (іменникові конфікси)*. Запоріжжя Кривий Ріг.
4. Василенко, Д. (2007). Скорочення як спосіб словотворення в системі англословної військової лексики. Науковий вісник Волинського держ. ун-ту: Зб. наук. ст. *Філологічні науки*. Луцьк: ЛДУ.
5. *ГраMATика сучасної української літературної мови*. (2017). Морфологія. І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Загнітко, С. О. Соколова ; за ред. І. Р. Вихованця. Київ : Вид. дім Дмитра Бураго.
6. Дубсинський, В. (2007). *Сучасний тлумачний словник української мови*. Харків: В. Д. «Школа».
7. Ісаєва, Г. (1965). Утворення дієслів-конденсатів способом основоскладання як результат мовної економії. *Іноземна філологія*. К.
8. Зацний, Ю. (2002). 11 вересня 2001 року і поповнення словникового складу англійської мови. *Вісник Сумського державного університету*. Суми. № 4.
9. Квасилевич, Д., Сасіна, В. (2003). *Практикум з лексикології сучасної англійської мови*. Вінниця : Нова книга.
10. Карпіловська, Є. (2010). Нова Україна у словотвірній номінації: зміни в мовному "кресленні" світу. *Відображення історії та культури народу в словотворенні*. К.
11. Клименко, Н. (2008). Роль словотворення в сучасній українській. *Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі*. К.

- 12.Костусяк, Н. (2022). *Морфеміка, словотвір, морфологія української мови* : методичні рекомендації. Луцьк : Надстир'я.
- 13.Кочерган, М. (2007). *Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти*. К.: Академія.
- 14.Омельченко, Л. (2003). Телескопійні слова сучасної англійської мови та їх структурно-семантична характеристика. *Збірник Львівського університету*. Іноземна філологія. Л.
- 15.Павлюк, А. (2002). *Типи слів за морфемною будовою в сучасній англійській мові*. Наук.вісн. ВНУ.
- 16.Словотвір української мови: науково-допоміжний бібліографічний покажчик. (2012). *Наукова бібліотека Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет»*; упоряд. О. А. Дікунова, зав. інформаційно-бібліографічного відділу ; за ред. Г. М. Віняр, канд. філол. наук, директора бібліотеки. Кривий Ріг.
- 17.Селіванова, О. (2009). *Актуальні напрями сучасної лінгвістики*. К. : Фітосоціоцентр.
- 18.Хаймович Б. (1975). *Стислий курс історії англійської мови*. Київ : Вища школа.
- 19.Христенко, О. (2006). Фактори впливу на становлення та розвиток молодіжної лексики. *Східнослов'янська філологія: зб. наук. праць*. Горлівка: Вид-во ГДПУ.
- 20.Brown, H. D., Cohen, D. S., O'Day J. (2011). *Challenges: A Process Approach to Academic English*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall Regents.
- 21.Bloomsburry, G. (2006). *Dictionary of New Words*. Харьков: Вече, Персей.
- 22.Algeo, D. (2011). *The Academic Word List ten years on: Research and teaching implications*. TESOL Quarterly.
- 23.Crystal, D. (1997). *Encyclopedia of the English language*. Cambridge, Cambridge University Pres.
- 24.Cambridge Dictionar. URL : <https://dictionary.cambridge.org/>

25. Ginberg, L. (1966). *Exercises in modern English lexicology*. Higher School Publishing House.
26. Hornby, A. (1982). *The Advanced Learner's Dictionary of Current English*. Oxford. Oxford University Press.
27. Kemmer, S. *Types of word-formation processes*. 2020. URL: <https://www.ruf.rice.edu/~kemmer/Words/wordtypes.html>
28. Lieber, R. (2005). *English Word-Formation Processes Observations, Issues, And Thoughts On Future Research*, Dordrecht.
29. Widdowson, H. (2002). *Linguistics*. Oxford.

РЕЗЮМЕ

Курсова робота присвячена дослідженню феномену фузії в англійській та українській мовах та визначення особливостей цього явища в кожній мові. В роботі було надано визначення та особливості словотвору, досліджено розвиток словотвірної системи, описано структуру морфологічної одиниці, проаналізовано фузію як тип морфологічної організації слова в англійській мові, окреслено фузійні риси в системі відмінювання української мови. Визначено, що фузія є типом морфологічної організації слів в англійській мові. Вона включає у себе поєднання двох або більше коренів слів, щоб сформувати нове слово з відмінним значенням. Визначено, що у порівнянні з англійською мовою, українська мова має менше фонем і тому фузія в ній є поширенішою. Українська мова також має більше фонетичних та морфологічних правил для злиття слів та звуків. Фузія в українській мові часто використовується для створення нових слів та форм, тоді як у англійській мові вона використовується переважно для полегшення вимови.

Українська мова має два типи фузії: внутрішньослов'янську, коли звуки зливаються всередині слова, та зовнішньослов'янську, коли звуки зливаються між словами; у англійській мові фузія зазвичай відбувається всередині слова.

Ключові слова: фузія, зрощення, словотвір, організація слова, морфологічна одиниця.

RESUME

The coursework is devoted to the study of the phenomenon of fusion in the English and Ukrainian languages and the definition of the features of this phenomenon in each language. In the work, the definition and features of the word-form were given, the development of the word-formation system was investigated, the structure of the morphological unit was described, fusion was analyzed as a type of morphological organization of the word in the English language, fusional features in the conjugation system of the Ukrainian language were outlined. It was determined that compared to the English language, the Ukrainian language has fewer phonemes and therefore fusion is more common in it. The Ukrainian language also has more phonetic and morphological rules for merging words and sounds. Fusion in Ukrainian is often used to create new words and forms, while in English it is mainly used to make pronunciation easier.

The Ukrainian language has two types of fusion: intra-Slavic, when sounds merge within a word, and outer-Slavic, when sounds merge between words; in English, fusion usually occurs within a word.

Key words: fusion, word formation, word organization, morphological unit.